

ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ОСОБИСТОЇ БЕЗПЕКИ ЖІНОК, ЗАСУДЖЕНИХ ДО ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ В УКРАЇНІ

Чечель Н. О.

*кандидат юридичних наук,
старший викладач кафедри кримінального права і процесу
Волинського національного університету імені Лесі Українки
м. Луцьк, Україна*

Право на особисту безпеку є одним з основних прав, гарантованих Конституцією України. Так, у статті 3 Конституції України закріплено, що людина, її життя і здоров'я, честь та гідність, недоторканість та безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю [1]. Кримінально-виконавчим Кодексом України (далі – КВК України), іншими актами національного законодавства та міжнародними нормативно-правовими актами засудженій особі гарантується право на особисту безпеку. Зокрема, у ст. 7 КВК України зазначено, що держава поважає й охороняє права, свободи і законні інтереси засуджених, забезпечує необхідні умови для їх виправлення і ресоціалізації, соціальну і правову захищеність та їхню особисту безпеку [2].

Право на особисту безпеку засуджених осіб, закріплене ст. 10 КВК України, без перебільшення можна вважати одним із основних прав осіб, які відбувають кримінальні покарання, у тому числі й у виді позбавлення волі, що підтверджується також науковою позицією вчених [3, с. 47].

Проблеми визначення та реалізації права засуджених на особисту безпеку постійно досліджуються науковцями. На особливу увагу в цьому контексті заслуговують праці О.М. Джужи, О.Г. Кальмана, О.Г. Колба, О.В. Лисоєда, О.С. Міхліна, К.М. Оробця, В.І. Селівестрова, А.Х. Степанюка, В.М. Трубнікова, І.С. Яковець та ін. Водночас дослідження питання щодо права жінок, засуджених до позбавлення волі в Україні, на особисту безпеку є актуальним з огляду на недостатню розробленість тематики.

Як показує практика, в установах виконання покарань (далі – УВП) в Україні, у тому числі й у тих, де відбувають покарання жінки, щорічно реєструються злочини, потерпілими від яких є особи, які відбувають покарання у виді позбавлення волі [4].

За загальним визначенням безпека – це стан, коли кому-небудь чи чому-небудь ніщо не загрожує [5, с. 137], а з юридичної точки зору безпека – це гарантія, необхідна умова життєдіяльності особи, що дозволяє їй зберігати та збільшувати духовні й матеріальні цінності [3, с. 47].

«Міжнародна поліцейська енциклопедія» містить таке визначення поняття «безпека»: 1) стан захищеності життєво важливих інтересів особи, суспільства, держави від внутрішніх і зовнішніх загроз; 2) здатність предмета, явища або процесу зберігати свою сутність, основні ознаки, властивості за знищувального впливу з боку інших предметів, явищ або процесів [6, с. 45].

Щодо поняття особистої безпеки осіб, засуджених до позбавлення волі, то існують різні підходи до визначення цього поняття у науці кримінально-виконавчого права. Зокрема, деякі вчені визначають особисту безпеку засуджених осіб як гарантовану міжнародним правом та українським законодавством захищеність життя, здоров'я, інших життєвоважливих і соціально значимих інтересів цієї категорії громадян від завдання шкоди, а також запобігання небезпеці та загрозам, які виникають у процесі відбування (виконання) кримінальних покарань у виді арешту, обмеження волі, тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців або позбавлення волі [7, с. 212].

Існує позиція, відповідно до якої під правом засуджених на особисту безпеку слід розуміти врегульовану чинним законодавством України діяльність органів і установ виконання покарань щодо здійснення організаційно-управлінських, матеріально-технічних, силових та інших заходів, спрямованих на захист життя, здоров'я та майна засуджених від протиправних посягань, створення належних для них умов відбування покарання і досягнення його мети [8, с. 3].

Таким чином, узагальнивши сформульовані в науці визначення поняття особистої безпеки засуджених, можна стверджувати, що особисту безпеку жінок, засуджених до позбавлення волі в Україні, слід розуміти як визначену та гарантовану на нормативно-правовому рівні, а також забезпечену правоохоронною діяльністю відповідних посадових осіб установ виконання покарань та інших осіб захищеність їх прав і законних інтересів від загроз, що можуть посягати на їх життя, здоров'я, честь і гідність, недоторканність та інші законні інтереси під час відбування ними покарання у виді позбавлення волі.

Література:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Кримінально-виконавчий кодекс України : Закон України від 11 липня 2003 р. № 1129-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1129-15>
3. Кримінально-виконавчий кодекс України : науково-практичний коментар / А. Х. Степанюк, І. С. Яковець ; за заг. ред. А. Х. Степанюка. Х. : Юрінком Інтер. 2005. 560 с.

4. Загальна характеристика Державної кримінально-виконавчої служби України. Електронний ресурс. Режим доступу : <http://www.kvs.gov.ua>
5. Словник української мови : в 11 томах. Том 1. 1970. 237 с.
6. Міжнародна поліцейська енциклопедія : у 10-ти т. / відп. ред. : Ю. І. Римаренко, Я. Ю. Кондратьєв, В. Я. Тацій, Ю. С. Шемшученко. К. : Концерн «Видавничий дім «Ін Юре». 2006. Т. 3. 1122 с.
7. Кримінально-виконавче право України : підручник / О. М. Джужа, І. Г. Богатирьов, О. Г. Колб та ін. ; за заг. ред. О. М. Джужі. К. : Атіка. 2010. 752 с.
8. Автухов К. А. Право засуджених до арешту на особисту безпеку. *Часопис Академії адвокатури України*. 2011. № 1. С. 1–5.